

Sygn. akt III AUa 308/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Naze

Sędziowie: SSA Lucyna Guderska

del. SSO Anna Rodak (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Joanna Sztuka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 listopada 2015 r. w Ł.

sprawy **E. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o wypłatę odsetek

na skutek apelacji E. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 18 grudnia 2014 r. sygn. akt V U 5306/14

- 1. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. w ten tylko sposób, że przyznaje E. M. prawo do ustawowych odsetek za okres od 16 grudnia 2013 roku do dnia wypłaty świadczenia;**
- 2. oddala apelację w pozostałej części.**

Sygn. akt III AUa 308/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie E. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M., z dnia 25 czerwca 2014 roku, którą organ rentowy odmówił wnioskodawczyni E. M., prawa do odsetek od świadczenia rentowego, wypłaconego za okres od dnia 1 września 2009 roku .

Powyższe rozstrzygnięcie zostało poprzedzone następującymi ustaleniami faktycznymi:

Wnioskodawczyni E. M. w okresie od 16 sierpnia 2006 roku do 31 sierpnia 2009 roku była uprawniona do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. W dniu 2 lipca 2009 roku złożyła wniosek o ustalenie dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Orzeczeniem z dnia 29 lipca 2009 roku, lekarz orzecznik ZUS stwierdził, iż wnioskodawczyni jest częściowo okresowo niezdolna do pracy do dnia 30 listopada 2010 roku. Taki wniosek wywiódł ze stopnia zaawansowania rozpoznanych u niej schorzeń w postaci: przewlekłego zespołu bólowo-dysfunkcyjnego odcinka szyjnego kręgosłupa, stanu po

operacji dysku C5/C6 w 2007 roku, zawrotów głowy oraz zespołu bólowego odcinka LS kręgosłupa w przebiegu zmian zwyrodnieniowych.

Od powyższego orzeczenia podniósł zarzut wadliwości Zastępcy Głównego Lekarza Orzecznika ZUS, w wyniku czego sprawę skierowano do komisji lekarskiej ZUS, która orzeczeniem z dnia 26 sierpnia 2009 roku uznała, że wnioskodawczyni jest zdolna do pracy. Po ponownym badaniu zdiagnozowano u wnioskodawczyni: nienasilony zespół dysfunkcyjno-bólowy kręgosłupa szyjnego, stan po operacji kręgosłupa szyjnego – przepukliny jądra miazdżystego C5/C6 w 2007 roku, zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne kręgosłupa oraz pooperacyjną niedoczynność tarczycy w trakcie leczenia substytucyjnego.

Mając na uwadze powyższe orzeczenie komisji Lekarskiej ZUS, decyzją z dnia 31 sierpnia 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. odmówił E. M. przyznania dalszego prawa renty z tytułu niezdolności do pracy .

Od decyzji tej wnioskodawczyni odwołała się do Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim. Sąd Okręgowy prowadził postępowanie dowodowe dla wyjaśnienia, czy wnioskodawczyni jest niezdolna do pracy i w jakim stopniu i w tym celu dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy: onkologa D. P., neurologa B. M. (1), endokrynologa E. K.. Z uwagi na zgłoszone przez organ rentowy zarzuty do złożonych opinii, Sąd Okręgowy dopuścił w sprawie dowód z opinii kolejnego biegłego neurologa A. N. (1), a następnie biegłego psychiatry J. C. i neurologa M. D. (1).

Biegły D. P., biegła E. K., biegły A. N. (1), biegły psychiatra J. C. byli zgodni, że wnioskodawczyni jest zdolna do pracy zarobkowej. Natomiast biegła neurolog B. M. (1) i biegła M. D. (1) uznały wnioskodawczynię za częściowo niezdolną do pracy okresowo, przy czym biegła B. M. od 1 września 2009 roku do 1 września 2010 roku, a biegła M. D. (1) od 16 sierpnia 2009 roku na okres dwóch lat .

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2010 roku, wydanym w sprawie VU 1360/09, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał E. M. dalsze prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 września 2009 roku do 31 sierpnia 2011 roku).

Apelację od powyższego wyroku złożył pełnomocnik organu rentowego.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, rozpoznając apelację wyrokiem z dnia 22 czerwca 2011 roku, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Tryb. do ponownego rozpoznania. Uchylając przedmiotowy wyrok, Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na okoliczność, iż Sąd pierwszej instancji nie dokonał prawidłowej weryfikacji opinii biegłych z zakresu neurologii i w konsekwencji dokonał nieprawidłowych ustaleń faktycznych na okoliczność zdolności wnioskodawczyni do pracy zarobkowej.

W motywach rozstrzygnięcia podniósł, że w rozpoznawanej sprawie został dopuszczony dowód z opinii trzech biegłych z zakresu neurologii: B. M., A. N. i M. D.. Za podstawę rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy przyjął dowód z opinii biegłych B. M. i M. D. na tej podstawie, że są one zgodne w zakresie wniosków końcowych, co do częściowej okresowej niezdolności wnioskodawczyni do pracy, nadto są fachowe, wyczerpujące i przekonujące. Natomiast opinię biegłego A. N., który uznał wnioskodawczynię za zdolną do pracy, Sąd Okręgowy ocenił jako nieprzekonującą. Dokonując weryfikacji opinii omawianych biegłych, Sąd pierwszej instancji oparł się na kryterium wiarygodności, uznając za przekonujące opinie korzystne dla wnioskodawczyni i pominął przy tej ocenie, że są one przeciwstawne w zakresie wniosków orzeczniczych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, tak przeprowadzona ocena materiału dowodowego w sprawie nie mogła się ostać.

Podkreślenia bowiem wymaga, że w przedmiotowej sprawie sprzeczne wnioski opinii biegłych dotyczyły kwestii zdolności wnioskodawczyni do pracy, a zatem okoliczności mającej istotny wpływ na wynik sprawy. Sąd rozpoznający sprawę nie wyjaśnił tych rozbieżności z uwzględnieniem prawidłowych kryteriów oceny dowodu z opinii biegłego,

poprzestając na stwierdzeniu, że opinia biegłego A. N. nie jest przekonująca. Nie wskazał przy tym żadnych powodów, dla których odmówił tej opinii wartości dowodowej, nie zakwestionował fachowości biegłego ani dokładności przeprowadzonych badań.

Sąd Apelacyjny wskazał, że wyjaśnienia wymagają rozbieżności w zakresie rozpoznanego u wnioskodawczynie przewlekłego zespołu bólowego szyjnego i lędźwiowo-krzyżowego oraz oceny wpływu tego schorzenia na zakres narządów ruchu, a w konsekwencji zdolność do wykonywania pracy zarobkowej. Koniecznym było doprecyzowanie, czy stwierdzone schorzenie neurologiczne może być leczone w ramach zasiłku chorobowego, zwłaszcza z uwagi na stwierdzenie opinii biegłej B. M., że wymaga ono kontynuacji leczenia neurologicznego i rehabilitacji.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w trakcie ponownego rozpoznawania sprawy dopuścił w sprawie dowód z pisemnych opinii uzupełniających biegłych lekarzy neurologów B. M. i M. D. (1) na okoliczność, czy postawione przez biegłych rozpoznanie w zakresie istniejącego u wnioskodawczynie schorzenia są tożsame, czy też rozbieżne, a jeśli tak to dlaczego, czy stwierdzone schorzenia mogą być leczone jedynie w ramach zasiłku chorobowego, dlaczego biegłe określiły inny okres przewidywanego trwania niezdolności do pracy. Ponadto w razie podtrzymania wniosku co do istnienia u wnioskodawczynie częściowej niezdolności do pracy, zobowiązał biegłe do szczegółowego uzasadnienia wniosku orzeczniczego, mając na uwadze nie tylko stan zdrowia wnioskodawczynie, ale i wieku wnioskodawczynie oraz jej kwalifikacji zawodowych i obiektywnej możliwości podjęcia innego zatrudnienia w ramach tych kwalifikacji.

Biegła B. M. (1) w swojej opinii uzupełniającej wskazała, że rozpoznanie co do istniejącego stanu zdrowia postawione zarówno przez nią jak i biegłą M. D. (1) są zbieżne, a jedynie odległe w czasie, w związku z powyższym biegła podtrzymała swoją opinię, że wnioskodawczynie jest częściowo okresowo niezdolna do pracy w okresie od 1 września 2009 roku do 31 sierpnia 2011 roku.

Natomiast biegła M. D. (1) w swojej opinii uzupełniającej wskazała, że stan zdrowia wnioskodawczynie uległ pogorszeniu w porównaniu do stanu, jaki istniał w dacie pierwszej opinii. Ponadto biegła uznała, że wnioskodawczynie jest częściowo niezdolna do pracy na stałe.

Do powyższych opinii zarzuty zgłosił organ rentowy. Biegłe neurolog B. M. i M. D. wydały kolejne opinie uzupełniające, w których podtrzymały ww. opinie.

Kolejne zastrzeżenia organu rentowego skutkowały dopuszczeniem przez Sąd dowodu z opinii ustnych biegłych A. N. (3) i B. M. (1).

Sąd dopuścił również w sprawie dowód z opinii biegłego neurochirurga W. P., który uznał wnioskodawczynię za częściowo niezdolną do pracy od dnia 1 września 2009 roku na stałe.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2012 roku, wydanym w sprawie VU 768/11, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał E. M. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 września 2009 roku na stałe.

Apelacje od powyższego wyroku złożył organ rentowy.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, wyrokiem z dnia 15 listopada 2013 roku, wydanym w sprawie III AUa 281/13, oddalił apelację organu rentowego.

Pełnomocnik organu rentowego w dniu 18 listopada 2013 roku wniósł o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego. Wniosek ten wpłynął do Sądu Apelacyjnego w Łodzi w dniu 21 listopada 2013 roku.

Odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi wraz z uzasadnieniem został wysłany organowi rentowemu w dniu 13 grudnia 2013 roku. Organ rentowy otrzymał go w dniu 19 grudnia 2013 roku.

Pismem z dnia 8 stycznia 2014 roku organ rentowy zwrócił się do Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w L. oraz Powiatowego Urzędu Pracy w R. w celu uzyskania informacji o wysokości wypłaconych wnioskodawczyni świadczeń. ZUS uzyskał informację z Powiatowego Urzędu Pracy w R. w dniu 9 stycznia 2014 roku, zaś z Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w L. dniu 15 stycznia 2014 roku.

Akta rentowe zostały zwrócone Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M., przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w dniu 10 marca 2014 roku. Organ rentowy otrzymał je w dniu 18 marca 2014 roku.

W dniu 20 stycznia 2014 roku organ rentowy, w wykonaniu powyższego orzeczenia, wydał decyzję o przyznaniu wnioskodawczyni prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 września 2009 roku i wypłacił wnioskodawczyni należne wyrównanie za okres od 1 września 2009 roku do dnia 31 stycznia 2014 roku.

We wniosku z dnia 18 lutego 2014 roku, E. M. wniosła o wypłatę odsetek od świadczenia rentowego od 1 września 2009 roku. W wyniku rozpoznania tego wniosku ZUS wydał zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzję.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd wskazał, iż prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w ustalaniu świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego określa art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2009, Nr 205, poz. 1585 ze zm.), który stanowi, iż jeżeli Zakład (...) – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, iż zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych określenie: „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00 – OSNP 2002, nr 20, poz. 501), a zatem w tym ostatnim przypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03 – OSNP 2005, nr 10, poz. 147).

Sąd I instancji wskazał, iż zasady przyznawania i wypłacania świadczeń emerytalno-rentowych reguluje ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Zgodnie z art. 118 ust. 1 tej ustawy, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Przepis art. 118 ust. 1a ostatnio powołanej ustawy stanowi natomiast, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Warunkiem zapłaty odsetek jest zatem wypłacenie świadczenia po upływie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Przez wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności należy rozumieć rozstrzygnięcie ostatniej kwestii, koniecznej do ustalenia uprawnień (lub ich braku) osoby ubezpieczonej. Za dzień wyjaśnienia tej okoliczności można uznać dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności organ ten nie ponosi odpowiedzialności.

Sąd Okręgowy podniósł, iż wnioskodawczyni nabyła prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy dopiero w wyniku postępowania sądowego, zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 listopada 2013 roku sygn. akt III AUa 281/13 oddalającym apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 20 grudnia 2012 roku w sprawie VU 768/11 który zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 20 grudnia 2012 roku i przyznał E. M. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 września 2009 roku na stałe. W wyroku w sprawie VU 768/11 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Wprawdzie brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy, nie pozbawia osoby ubezpieczonej prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia, ale wówczas to na ubezpieczonym zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa ciężar wykazania tej okoliczności (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 r., I UZP 2/11 – OSNP 2011, nr 19-20, poz. 255).

Nadto Sąd Okręgowy wskazał, iż przy ustalaniu prawa wnioskodawczyni do renty z tytułu niezdolności do pracy wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 20 grudnia 2012 roku jest drugim wyrokiem wydanym w sprawie odwołania wnioskodawczyni od decyzji z dnia 31 sierpnia 2009 roku, bowiem poprzedni, z dnia 22 listopada 2010 roku, w sprawie VU 1360/09, został przez Sąd Apelacyjny w Łodzi, wyrokiem z dnia 22 czerwca 2011 roku, uchylony i sprawa została przekazana Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb., zarówno w sprawie VU 1360/09, jak i w sprawie 768/11, dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy specjalistów z zakresu psychiatrii, onkologii, endokrynologii, którzy w oparciu o wyniki badań bezpośrednich ubezpieczonej oraz analizę dokumentacji medycznej zgromadzonej w aktach sprawy nie uznali jej za niezdolną do pracy. Natomiast dwóch biegłych neurologów z trzech dopuszczonych w sprawie uznało wnioskodawczynię za częściowo niezdolną do pracy. Tym samym opinie biegłych neurologów nie były jednoznaczne, co do stanu zdrowia wnioskodawczyni i ten brak jednoznaczności i zgodności był podstawą do uchylenia pierwszego wyroku Sądu Okręgowego w sprawie odwołania wnioskodawczyni od decyzji z dnia 31 sierpnia 2009 roku. Dopiero w trakcie ponownego rozpoznawania sprawy, Sąd Okręgowy dopuścił w sprawie dowód z uzupełniających opinii biegłych neurologów B. W.-M. i M. D. – opinii pisemnych oraz ustnych biegłych B. M. oraz A. N., a także dowód z opinii biegłego neurochirurga W. P. (2). Tak przeprowadzone postępowanie dowodowe umożliwiło Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Tryb. wydanie wyroku, który po merytorycznej kontroli Sądu Apelacyjnego w Łodzi, został uznany za prawidłowy.

W takiej sytuacji, w ocenie Sądu meriti, organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nie wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji zgodnej z prawem. Wyjaśnienie tej okoliczności wymagało przeprowadzenia dodatkowego postępowania dowodowego jeszcze na etapie postępowania apelacyjnego. Ostatnią zaś okolicznością niezbędną do wydania decyzji przez ZUS było uzyskanie informacji z Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w L., która wpłynęła do ZUS w dniu 15 stycznia 2014 roku. Organ rentowy wydał decyzję o przyznaniu wnioskodawczyni prawa do renty w wykonaniu prawomocnego wyroku sądowego w dniu 20 stycznia 2014 roku. Tym samym zachował 30-dniowy termin określony w art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Skoro tak, to bezzasadnym jest twierdzenie, że zaistniało opóźnienie w przyznaniu świadczenia, uzasadniające przyznanie odsetek.

Z tych wszystkich względów, w ocenie Sądu Okręgowego, brak było podstaw do wypłaty wnioskodawczyni odsetek za opóźnienie w wypłacie należnej jej renty i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Apelację od powyższego wyroku wniosła E. M. wnosząc o jego uchylenie i przyznanie jej prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia rentowego za okres od daty jego przyznania tj. od 1 września 2009 r. do dnia 31 stycznia 2014 r. W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, iż przez trwający przez 4 lata proces nie było żadnych nowych dowodów, o których ZUS by nie wiedział wstrzymując jej prawo do renty. Przez czas trwania procesu przeszła dwie operacje kręgosłupa i w efekcie Sąd przyznał jej prawo do renty na stałe. Skarżąca podniosła również, że przez czas trwania procesu pozbawiona była środków do życia, musiała ponosić koszty związane z wyjazdami do biegłych, korzystać z pomocy (...), znajomych i rodziny, podczas gdy ZUS bezprawnie dysponował jej świadczeniami.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jedynie częściowo zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2009 nr 205, poz. 1585) jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

W myśl art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS (t. jedn. Dz. U. z 2004 roku, nr 39, póź. 353 ze zm.)- organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia i jego wysokości oraz dokonuje wypłaty w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zgodnie zaś z art. 118 ust. 1a powołanej ustawy - w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Zauważyć należy, że utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego jednoznacznie interpretuje przepis art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych w ten sposób, że aby stwierdzić, iż organ rentowy wypłacając świadczenie z opóźnieniem nie ponosi za to opóźnienie odpowiedzialności, konieczne jest wykazanie, że w przepisany termin, przesłanki spełnienia określonego świadczenia nie były wykazane, a zatem ZUS nie mógł jednoznacznie stwierdzić nabycia prawa do określonego świadczenia.

W wyroku z dnia 21 kwietnia 2009 roku, I UK 345/08 (LEX nr 551000) Sąd Najwyższy przyjął, że jeżeli dla stwierdzenia uprawnień do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie od daty wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, co dotyczy także ponownego ustalenia prawa do świadczenia. Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia w określonej wysokości. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ma żadnych wątpliwości, że organ rentowy jest ograniczony co do możliwości ustalania stanu zdrowia osoby wnioskującej o przyznanie prawa do renty, ponieważ na płaszczyźnie medycznej jedynym środkiem dowodowym jest orzeczenie Lekarza orzecznika i Komisji Lekarskiej. Funkcjonujący natomiast w strukturach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dział orzeczniczy jest oddzielnym pionem niezależnym w swych działaniach od działu decyzyjnego. Organ nie ma możliwości negocjowania rozstrzygnięcia orzeczniczego, czy też skorzystania z opinii innych lekarzy bądź instytucji, choćby nawet wnioskodawca już na etapie postępowania przed organem rentowym podnosił, iż taka opinia do wydania prawidłowego orzeczenia jest potrzebna. Zatem podstawą do wydania przez organ rentowy decyzji jest orzeczenie Lekarza Orzecznika lub Komisji lekarskiej ZUS, sporządzone po uprzednim przeprowadzeniu badania wnioskodawcy i analizie przedłożonej dokumentacji medycznej. Te właśnie ograniczenia formalno-prawne nie pozwoliły organowi rentowemu na wydanie decyzji ustalającej prawo wnioskodawcy do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Powyższe ograniczenie nie było natomiast wiążące dla Sądu, który ma pełną swobodę dowodową w zakresie czynienia – na wniosek stron - ustaleń niezbędnych do oceny prawidłowości decyzji organu rentowego. W postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowadniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego.

Odnośnie odpowiedzialności organu rentowego i obowiązku zapłaty odsetek w wyniku zmiany jego decyzji w postępowaniu sądowym wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08 (OSNP 2010, nr 23-24, poz. 293) wskazując, iż organ rentowy nie ma obowiązku wypłaty odsetek od świadczenia rentowego przyznanego w terminie 30 dni od wpływu prawomocnego wyroku sądu zmieniającego uprzednią decyzję tego organu odmawiającą prawa do renty, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy

w postępowaniu odwoławczym uzasadnione było ustaleniami, które nie były i nie mogły być znane organowi z uwagi na ograniczenia dowodowe obowiązujące w postępowaniu przed tym organem. W tym miejscu należy podkreślić, iż ocena niezdolności do pracy w zakresie dotyczącym naruszenia sprawności organizmu i wynikających stąd ograniczeń możliwości wykonywania pracy wymaga z reguły wiadomości specjalnych – opinii biegłego z zakresu odpowiedniej specjalności medycznej. Istotnym jest przy tym, że ostateczna ocena, czy osoba ubezpieczona jest niezdolna do pracy musi uwzględniać takie elementy jak: poziom kwalifikacji zawodowych ubezpieczonej, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

W przedmiotowej sprawie ocena stopnia naruszenia sprawności organizmu wnioskodawczyni, nie była oczywista. Ustalenie tej okoliczności wymagało bowiem dopuszczenia dowodu z opinii szeregu biegłych sądowych, w tym trzech neurologów. Opinie tych biegłych nie były zgodne, zawierały szereg rozbieżności, które wymagały wyjaśnienia w opiniach uzupełniających. Znamiennym jest, iż właśnie rozbieżności występujące w opiniach biegłych neurologów, doprowadziły do uchylecia pierwszego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 22 listopada 2010 r. Sąd Apelacyjny uchylając ten wyrok wskazał, iż Sąd I instancji nie dokonał prawidłowej weryfikacji opinii biegłych z zakresu neurologii, gdyż oparł się na kryterium wiarygodności, uznając za przekonywujące opinie korzystne dla wnioskodawczyni i pominął przy tej ocenie, że są one przeciwstawne w zakresie wniosków orzeczniczych. Sąd wskazał, iż wyjaśnienia wymagają rozbieżności w zakresie rozpoznanego u wnioskodawczyni przewlekłego zespołu bólowego szyjnego i lędźwiowo – krzyżowego i doprecyzowanie czy schorzenie to może być leczone w ramach zasiłku chorobowego, czy też powoduje długotrwałą niezdolność do pracy. Celem wyjaśnienia tych okoliczności Sąd Okręgowy rozpoznający sprawę ponownie dopuścił dowód z opinii uzupełniających biegłych neurologów opiniujących w sprawie ale dopiero przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego neurochirurga pozwoliło na ostateczną ocenę, iż wnioskodawczyni od 1 września 2009 r., na stałe jest osobą częściowo niezdolną do pracy.

W związku z powyższym uznać należy, iż bezzasadnie podnosi apelująca, iż ustalenie, że jest ona osobą niezdolną do pracy, w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, było oczywiste i możliwe do oszacowania od samego początku. Dopiero dowód z opinii biegłych specjalistów neurologów i neurochirurga, przeprowadzony w postępowaniu sądowym, pozwolił w sposób pewny i stanowczy przyjąć, że jest ona osobą częściowo niezdolną do pracy. To zaś oznacza, że organ rentowy poczynił w ramach swoich kompetencji wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji dla wnioskodawczyni pierwotnie niekorzystnej.

Reasumując uznać należy, że w zasadzie, opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które organ rentowy nie odpowiada.

Wskazać jednak należy, iż bezzasadnie Sąd I instancji uznał, iż ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji o przyznaniu ubezpieczonej prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, było uzyskanie informacji z Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w L. o wysokości wypłaconych skarżącej świadczeń. Okoliczność pobierania przez ubezpieczoną świadczeń z (...), nie ma bowiem żadnego wpływu na jej uprawnienia do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zgodnie bowiem z art. 100 § 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tylko jeżeli ubezpieczony pobiera zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne lub wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy wypłacane na podstawie przepisów kodeksu pracy, prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty szkoleniowej powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku, świadczenia lub wynagrodzenia.

Podnieść również należy, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, określony art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, termin 30-dniowy na wydanie decyzji, przez organ rentowy, rozpoczyna swój bieg od daty uprawomocnienia się wyroku przyznającego świadczenie (patrz np. wyrok z dnia 9 marca 2001 r. II UKN 402/00 (...) z 2002 r. Nr 20, poz. 501, , wyrok z dnia 27 września 2002 r. II UK 214/02 (...) z 2004 r. Nr 5, poz. 89) .

W tych okolicznościach uznać należy, iż ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji w sprawie przyznania wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, był wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 listopada 2013 r., którym oddalono apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 20 grudnia 2012 r. Od tej daty rozpoczął się bieg terminu 30-dniowego, na wydanie decyzji. Termin ten upłynął w dniu 15 grudnia 2013 r., a zatem od daty 16 grudnia 2013 r. organ rentowy pozostawał w zwłóce z przyznaniem i wypłatą dochodzonego przez wnioskodawczynię świadczenia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386§ 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego tylko w ten sposób, iż przyznał E. M. prawo do ustawowych odsetek za okres od 16 grudnia 2013 r. do dnia wypłaty świadczenia, a na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację ubezpieczonej w pozostałym zakresie jako bezzasadną.